

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش

اداره امتحانات کتبی

بسمه تعالی

امتحانات پایان سال - خرداد ۱۳۸۹

پاسفنامه مدارس قم

پایه :	۲	موضوع :	نحو ۲
تاریخ :	۸۹/۳/۱۸	ساعت :	۱۸

نام کتاب: شرح ابن عقیل، از باب الابتداء تا باب فاعل + تجزیه و ترکیب نیمه اول جزء سی

یک سؤال تشریحی اختیاری است، در صورت پاسخ به همه به سؤال آفر نمره داده نمی‌شود - تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره دارد

تستی:

- جانشین موصوف بودن، در کدام یک از موارد زیر، مسوِّغ ابتدا به نکره است؟ ا ۲۲۰ (ع: ۱: د: ۲)
 ا. مؤمن خیر من الکافر ■ ب. سلام علی آل یاسین □ ج. من یقم اقم معه □ د. رجل من الکرام عندنا □
- کدام گزینه غلط است؟ الف
 ا. ما طعامک زیدٌ اکلاً ■ ب. ما عندک زید مقیماً □ ج. ما طعامک زیدٌ اکلٌ □ د. ما زیدٌ طعامک اکلاً □
- إذا خَفَّفْتُ «کأنَّ» ..... د ۳۹۰ (ع: ۱: د: ۲)
 ا. نوى خبرها واسمها مذكورٌ أبداً □
 ب. نوى اسمها وأخبر عنها بجملة إسمیة فقط □
 ج. نوى اسمها وأخبر عنها بجملة فعلیة فقط □
 د. نوى اسمها وأخبر عنها بجملة إسمیة أو فعلیة مصدرية بـ«لم» أو «قد» ■
- با توجه به آیه «وما ادریک ما یوم الدین» (انفطار: ۱۸) کدام گزینه غلط است؟ ب (ع: ۳: د: ۲)
 ا. هر دو «ما» استفهامیه است □
 ب. «ک» فاعل است ■
 ج. «ما» اول نافی، «ما» دوم استفهامیه است □
 د. در آیه شریفه تعلیق صورت گرفته است □

تشریحی:

- برای موارد زیر، مثال بنویسید. ۲۰۷ (ع: ۳: د: ۱)
 ا. خبر مشتق و جاری بر «من هو له» باشد:
 ج. زیدٌ قائمٌ
 ب. خبر مشتق و غیر جاری بر «من هو له» باشد:
 ج. زید هند ضاربها هو
- دو مورد از موارد وجوب حذف مبتدا را با مثال بیان کنید. ۲۵۵ (ع: ۳: د: ۲)
 ۱. النعت المقطوع إلى الرفع فی مدح أو ذمٍّ أو ترحمٍ، نحو: مررت بزیدِ الکریمِ أی هو الکریم.
 ۲. أن یکون الخبر مخصوص نعم أو بُس نحو: نعم الرجل زیدٌ أی هو زیدٌ.
 ۳. أن یکون خبره صریحاً فی القسم نحو: فی ذمتی لأفعلن أی فی ذمتی یمین.
 ۴. أن یکون الخبر مصدرًا نائباً مناب الفعل نحو: صبر جمیل أی صبری صبر جمیل.
- در مثال «بما کان إیّاهم عَطِیَّةٌ عَوْدًا» چه اشکالی متوهم است؟ پاسخ آن را هم توضیح دهید. ۲۸۱ (ع: ۳: د: ۲)
 اشکال: [ولی «کان» معمولٌ خبرها]. معمول خبر کان بلافاصله بعد از کان قرار گرفته است.
 پاسخ: اوله علی أن فی «کان» ضمیراً مستترٌ هو ضمیر الشأن.

* و رفع معطوف بلکن أو ببل من بعد منصوب بما الزم ۳۰۸ (ع: ۲: د: ۳)

۴. بیت فوق را در مثال «ما زید قائماً لکن قاعدٌ» تطبیق نمایید.

اگر اسمی بعد از خبر «ما» شبیه به «لیس» توسط «لکن» یا «بل» عطف شده باشد فقط مرفوع می‌گردد مانند «قاعدٌ» که فقط باید مرفوع باشد.

۵. بیت فوق را با ذکر مثال توضیح دهید.

در صورتی که بخواهیم بر اسم «إِنَّ» کلمه‌ای را عطف کنیم اگر خبر آمده و آن اسم هم بعد از خبر باشد، می‌توان آن اسم را به خاطر عطف بر محلّ اسمِ إِنَّ، مرفوع نمود: إِنَّ زَيْدًا قَاتِمٌ وَعَمْرَوًا.

۶. در دو مثال زیر وجوه اعرابی و بنایی را در «إِمرَأَة» بنویسید. ۴۰۳ (ع: ۲ د: ۲)

أ. لَا غَلَامَ رَجُلٍ وَلَا امْرَأَةً: ج. الرفع والنصب والبناء على الفتح

ب. لَا رَجُلٌ وَلَا امْرَأَةٌ: ج. البناء على الفتح والرفع (ولا يجوز النصب)

۷. مفعول اول و دوم را در هریک از فعل‌های مشخص شده، بنویسید. ۴۴۳ (ع: ۳ د: ۴)

أ. بَأَى كِتَابَ أُمِّ بَأَيَّةَ سَنَةٍ تَرَى حُبَّهُمْ عَارًا عَلَى وَتَحَسَّبُ: ج. هردو مفعول حذف شده‌اند؛ ۱. حُبَّهُمْ؛ ۲. عَارًا عَلَى.

ب. وَلَقَدْ نَزَلْتُ - فَلَا تَطْنِيْ غَيْرِهِ مَنِيْ بِمَنْزِلَةِ الْمُحِبِّ الْمُكْرَمِ: ج. ۱. غَيْرِهِ؛ ۲. محذوف است: واقعاً.

* «عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ» (مطففين: ۲۸) ۳۰۶ (ع: ۲ د: ۳)

۸. أ. عَلَّتْ نَصَبَ «عَيْنًا» و معنی «باء» را بنویسید. ب. با ذکر دلیل بیان کنید جمله «يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ» چه محلی از اعراب دارد؟
أ. مفعول به برای فعل محذوف یا حال برای تسنیم در آیه قبل و معنای «باء» یا برای تأکید یا به معنی «من» یا تعدیه (اگر يشرب متضمن معنای يلتذ باشد)

ب. جمله در محلّ نصب صفت برای عیناً.

* وَمَا لِلَّاتِ فِي سَوَى حِينَ عَمَلٍ وَحَذَفَ ذِي الرِّفْعِ فِشَا وَالْعَكْسُ قَلٌّ

۹. بیت فوق را به طور کامل توضیح دهید. ۲۵۴

یعنی «لات» در غیر «حین» عمل نمی‌کند و غالباً اسم آن حذف می‌شود و در موارد کمی، خبر حذف و اسم آورده می‌شود.